

O 70/2022 vp

**Julkisen talouden näkymät, sopeutustarve ja –keinot
– arvioita valtiovarainministeriön näkemyksestä ja
pohjalaskelmista**

Pasi Sorjonen, pääekonomisti, Akava
1.3.2023

Akava

Valtiontalouden alijäämä on suuri ja syvenee melko normaalin talouskehityksen aikana

- Valtion budjettitalouden alijäämän arvioidaan kasvavan 10,4 miljardista eurosta vuonna 2023 noin 11,8 miljardiin euroon vuonna 2027. Valtionvelan suhde BKT:n arvoon kohoaa 53,5 prosentista 60 prosenttiin.
- Valtiontalous on ollut alijäämäinen joka vuosi finanssikriisin jälkeen eli vuodesta 2009. Ennusteiden toteutuessa alijäämäinen jakso venyy ainakin 19 vuoden mittaiseksi.
- Paikallishallinto on ollut vuoden 1997 jälkeen ylijäämäinen vain kerran. Se näyttää jäävän ainoaksi kerraksi 31 vuoden aikana.

Suomella on hyvä hyvinvointiyhteiskunta – uskottelemme, että meillä on siihen varaa

- Otamme lisää velkaa tavallisten kulutusmenojen rahoittamiseen.
- Olemme huonossa asemassa ottamaan vastaan uusia kriisejä. Todennäköisesti jokin heikko vaihe osuu myös seuraavan kahden vaalikauden jaksoon. On tärkeää laittaa julkinen talous kuntoon hyvinä aikoina.
- Julkisen velan kasvaminen melko normaalin talouskehityksen aikana on huolestuttavaa.
- Kun huomaamme velan kasvaneen liian suureksi, emme ehkä enää kykene tekemään kovin paljon asian korjaamiseksi.

Sopeutustarve lienee noin 9 mrd. euroa

- Koko julkisen talouden kestävyysvaje on n. 9 mrd. euroa eli 3 % BKT:sta (VM:n Taloudellinen katsaus syksy 2022) – karkeasti tuon verran julkista taloutta pitää vahvistaa, että se on tasapainossa pitkällä aikavälillä.
- Toteutus kahden hallituskauden aikana, vuoden 2030 loppuun mennessä voisi olla sopiva aikataulu.
- Etupainotteinen sopeutus, jos suhdannetilanne sallii – vähemmän velkaa, pienemmät korkomenot.

Sopeutus luultavasti kolmen keinon yhdistelmällä

- Pyritään vauhdittamaan talouden kasvukykyä, jolloin saadaan kerättyä enemmän verotuloja ilman, että verotusta tarvitsee kiristää.
- Leikataan julkisia menoja.
- Pyritään lisäämään tuloja kiristämällä verotusta.

Miellyttävin tapa – lisää talouden kasvukykyä, lisää verotuloja

- Kyse on keinoista parantaa tuottavuuden nousua ja työllisyyttä.
- TKI-investoinnit 4 prosenttiin BKT:n arvosta vuonna 2030 – aikataulusta ollaan jäljessä – hyviä asioita on kuitenkin tapahtunut (TKI-toiminnan verokannustin, parlamentaarinen TKI-työryhmä)
- Työllisyysaste 80 prosenttiin vuonna 2030 – ikäluokka pitää miettiä uudelleen, pitäisikö vastaava tavoite asettaa 25-69-vuotiaille?
- Edellyttää panostuksia koulutukseen, työkykyyn ja työhyvinvointiin, lisää korkeakoulutuksen aloituspaikkoja (siten, että koulutuksen laadun säilyminen varmistetaan) sekä laajamittaista työperäistä maahanmuuttoa.
- Työllisyysasteen nousu 1 %-yksiköllä pienentää kestävyysvajetta noin 0,2 %-yksikköä – työllisyyden nousu iso ja mukava osa kestävyysvajeen ratkaisua.

Muu sopeuttaminen painottuu enemmän menojen leikkauksiin kuin verojen korotuksiin

- Se osa kestävyysvajetta, jota talouskasvun vahvistaminen ei korjaa, pitää hoitaa leikkaamalla julkisia menoja ja korottamalla veroja.
- Tulonluontikykyämme ei ole riittänyt kasvavien julkisten menojen rahoittamiseen. Kestävyysvaje ei ole syntynyt sen vuoksi, että verotusta olisi kevennetty. Näin ollen julkisen talouden sopeutuksen täytyy painottua menojen karsimiseen.
- Juustohöylä ei kelpaa – pitää priorisoida, koska joitakin menoja on lisättävä.
- Verotuksen kiristäminen on ongelmallista – veroaste on jo korkea.
- Tavoite nostaa työllisyysaste 80 %:iin puoltaa työn verotuksen keventämistä ja korkeiden rajaveroasteiden madaltamista.
- Muita veroja pitää korottaa – aluksi ainakin vihreää siirtymää edistäviä haittaveroja.
- Verotuksen painopisteen muuttaminen voidaan tehdä vähitellen vuoteen 2030 ulottuvalla ohjelmalla. Verotetaan kevyemmin sitä, mitä halutaan enemmän.

Akava